КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан

_____ доц. А. В. Стасишин

(підпис)

“____” _____ 2020 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

спеціалізація: «Фінанси, митна та податкова справа»

освітній ступінь: бакалавр

ЛЬВІВ 2020

Програма навчальної дисципліни «Менеджмент» для студентів за галуззю галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Фінанси, митна та податкова справа» освітнього ступеня бакалавр

«28» серпня 2020 року – 12 с.

Розробник: Карпінський Б.А. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка

Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

В.о. завідувача кафедри _____ Комарницька Г.О.

Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

© Карпінський Б.А., 2020 рік
© ЛНУ імені Івана Франка, 2020 рік

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Узагальнена й інтегрована сукупність управлінських відносин у підсистемах організації, її стосунки із зовнішнім середовищем та загальні закономірності, принципи формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; управлінські відносини.

Мета навчальної дисципліни

Систематизація й формування комплексу знань у сфері управління організацією (підприємством) з позиції системного підходу: вивчення підприємства як соціально-економічної системи, основними параметрами якої є цільове призначення, правові та нормативні засади діяльності, ресурси, процеси і структура, розподіл праці та ролей, соціальні відносини, що формують її організаційну культуру і забезпечують синергічний ефект діяльності.

Основні завдання

Підготовка студентів з питань суті менеджменту й підприємства, взаємозв’язок його внутрішніх елементів та зовнішнього середовища; особливість менеджменту на різних етапах життєвого циклу підприємства; специфіка управління різновидами підприємств та їх об'єднань; соціально-психологічні аспекти управлінської діяльності; ефективність управління підприємством; управління ризикозахищеністю підприємства, ознак та причин виникнення кризових ситуацій та ризику; стратегія розвитку організації та критеріїв її вибору; напрямки організаційного розвитку підприємства; створення та реєстрація підприємств різної організаційно-правової форми; організація основних видів управлінської діяльності; інтегральна оцінка факторів ризику та антикризового управління; аналіз ефективності управління та управлінського консультування.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Філософія», «Статистика», «Фінанси суб’єктів підприємництва», «Бухгалтерський облік», «Фінанси зовнішньоекономічної

діяльності» та передує вивченню навчальних дисциплін: «Фінансовий ринок», «Банківська система», «Страхування», «Міжнародні фінанси».

Вимоги до знань і умінь

а) знати:

– предмет, завдання і зміст дисципліни;

– теоретико-методологічні засади менеджменту організацій;

– економічну сутність, роль в економіці, характеристики і типи організацій;

– напрями підвищення конкурентоспроможності організації та особистої ефективності менеджерів.

б) уміти:

– аналізувати чинники динамічного бізнес-середовища організації;

– приймати фахові рішення у процесі проектування і вдосконалення організаційної та виробничої структури підприємств;

– розроблювати стратегію розвитку організації та забезпечувати її реалізацію;

– координувати діяльність служб і підрозділів організації у сфері управління фінансами, виробництвом, інноваціями, інвестиціями, персоналом, маркетингом;

– застосовувати сучасні технології управління організаційними процесами і організаційною поведінкою персоналу; оцінювати ефективність розвитку організацій.

Опанування навчальною дисципліною повинно забезпечувати необхідний рівень сформованості вмінь:

Назва рівня сформованості вміння	Зміст критерію рівня сформованості вміння
1. Репродуктивний	**Вміння відтворювати знання, передбачені даною програмою**
2. Алгоритмічний	**Вміння використовувати знання в практичній діяльності при розв'язуванні типових ситуацій**
3. Творчий	**Здійснювати евристичний пошук і використовувати знання для розв'язання нестандартних завдань та проблемних ситуацій**

Навчальна програма складена на **4** кредити.

Форми контролю екзамен.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1.	Менеджмент: сутність, роль та методологічні основи.
2.	Розвиток менеджменту як науки управління
3.	Принципи менеджменту, закони та закономірності.
4.	Функції менеджменту
5.	Система та процес управління
6.	Систематизація та планування в менеджменті
7	Організування як загальна функція менеджменту
8.	Організація взаємодії як функція менеджменту. М
9.	Мотивування як загальна функція менеджменту.
10.	Контролювання як загальна функція менеджменту.
11	Інноваційний менеджмент у системі управління
12.	Керівництво та лідерство.
13	Управління конфліктами, змінами і стресами
14.	Системи інформаційного забезпечення менеджменту
15.	Організаційна ефективність менеджменту – способи та критерії визначення
16.	Результативність та ефективність системи менеджменту

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. МЕНЕДЖМЕНТ: СУТНІСТЬ, РОЛЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

ТЕМА 2. РОЗВИТОК МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК НАУКИ УПРАВЛІННЯ

Передумови виникнення науки управління. Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

ТЕМА 3. ПРИНЦИПИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЗАКОНИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ

Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту.

Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

ТЕМА 4. ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

ТЕМА 5. СИСТЕМА ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ

Процес управління як система взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення,

зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

ТЕМА 6. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА ПЛАНУВАННЯ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв’язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, плавила, процедури.

Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

ТЕМА 7. ОРГАНІЗУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність функції організування та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.

Повноваження, обов’язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ.

Поняття організації взаємодії як функції менеджменту. Владні повноваження, відповідальність і делегування. Організаційні структури управління.

ТЕМА 9. МОТИВУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв’язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

ТЕМА 10. КОНТРОЛЮВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття контролювання та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю. Види управлінського контролювання.

ТЕМА 11. ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Економічна сутність інновацій, їх специфіка, класифікація та взаємозв'язок. Мета, завдання і функції інноваційного менеджменту. Сфери дії інноваційних процесів на підприємстві. Вибір інноваційної стратегії та управління нею на підприємстві. Управління виробничими інноваційними технологіями. Управління інноваційними та дослідницькими проектами. Ефективність використання інновацій.

ТЕМА 12. КЕРІВНИЦТВО ТА ЛІДЕРСТВО

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера.

Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

ТЕМА 13. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ, ЗМІНАМИ І СТРЕСАМИ

Природа конфлікту в організації. Типи конфліктів. Причини конфлікту. Управління конфліктною ситуацією (структурні методи, міжособистісні стилі вирішення конфліктів) управління конфліктами, організаційними змінами і стресами.

ТЕМА 14. СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Система інформаційного забезпечення менеджменту, елементи системи інформаційного забезпечення менеджменту, методологічні передумови виникнення інтегрованих систем інформаційного забезпечення менеджменту. Відмінності між інтегрованими системами інформаційного менеджменту та інших інформаційних систем.

ТЕМА 15. ОРГАНІЗАЦІЙНА ЕФЕКТИВНІСТЬ – СПОСОБИ ТА КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Визначення терміну «організаційна ефективність». Підходи до вивчення організаційної ефективності – цільовий, системний і вибірковий. Види ефективності: зовнішня, загальна, ринкова, стратегічна (цільова), витратна, оперативна, ефективність інноваційного проекту. Критерії організаційної ефективності. Монокритеріальний і полікритеріальний підхід до формування організаційної ефективності. Система критеріїв, за якими може оцінюватись ефективність діяльності організації. Результативність системи менеджменту. Ефективність системи менеджменту. Витрати на управління.

ТЕМА 16. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Визначення поняття «результат». Обґрунтування необхідності формування критеріїв оцінки результативності й механізмів їх забезпечення. Результативність. Фактори, що впливають на результативність організації. Система управління результатами. Схема результативності організаційної системи.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акер Д. Стратегическое рыночное управление / Д. Акер. Пер. с англ.; под ред. Ю.Н. Каптуревского. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
2. Акімова Т. А. Теорія організації: навч. посібник/ Т. А. Акімова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. – 367 з.
3. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф. – СПб. : Питер Ком, 2002. – 416 с.
4. Балабанова Л. В. Управління персоналом: Навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 512 с.
5. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента / К. Боумэн. – М. : Банки и биржи; Издат. об-ние «ЮНИТИ», 2003. – 153 с.
6. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 502 с.
7. Виханский О. С. Стратегическое управление / О. С. Виханский. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарика, 2005. – 296 с.
8. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум. Навч. посібник. – К. : «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ – 2000», 2003. – 336 с.
9. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання / В.Г. Герасимчук. – К.: КНЕУ, 2006. – 360 с.
10. Господарський Кодекс України. – К. : Парламентське видавництво, 2003.
11. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту. Підручник. – Львів : Бак, 2009. – 429 с.
12. Дикань Н.В., Борисенко LI. Менеджмент: Навч. посіб. – К. : Знання, 2008. – 389 с. – (Вища освіта XXI століття).
13. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: Підручник. Видання 3-є, перероблене і доповнене. – К. : «Кондор», 2006. – 664 с.
14. Про лідерство. – К. : КМ-БУКС, 2018. – 216 с.
15. Друкер П. Завдання менеджменту в XXI столітті. – М. : Вільямс, 2010. - 272с.
16. Идрисов А.Б. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций / А.Б. Идрисов, С.В. Картышев, А.В. Постников. – М. : ИИД «ФИЛИНЪ», 2006. – 272 с.
17. Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів / В. О. Касьяненко, Л. В. Старченко. – С. : Університетська книга, 2006. – 185 с.
18. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: податкова домінанта. Монографія. – Львів : Колір ПРО, 2016. – 534 с. (Серія «Держава і стратегіологія»).
19. Карпінський Б.А., Карпінська О.Б., Грищишин О.П. Конфлікти та стреси в публічному адмініструванні і їх вплив на ефективність державотворчого патріотизму нації // Молодий вчений. – 2020. – № 5. – С. 21–26.
20. Кириченко О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності / О. Кириченко, І. Ковас, А. Ятченко. – К. : Фінансист, 2004. – 548 с.
21. Конституція України. Затверджена ВР України 28.06.1996 р. // Відомості ВР України. – 1996. – №30.
22. Круглов М.И. Стратегическое управление компанией / Круглов М.И.. – М. : РДЛ, 2005. – 768 с.

23. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту. Підручник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
24. Менеджмент організацій: Підручник / За заг. ред. Л. І. Федулової. – К. : Либідь, 2014. – 448 с.
25. Менеджмент: Практические ситуации, деловые игры, упражнения. – СПб : Питер, 2000. – 144 с.
26. Мескон М.Х. Основы менеджмента: Пер. з англ. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі. – М. : «Дело», 1992. – 702 с.
27. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Менеджмент» для студентів спеціалізації «Менеджмент організацій» усіх форм навчання / укл. С.К. Потьомкін, Л.О. Шишмарьова, Л.А. Лисенко та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 188 с.
28. Міщенко А.П. Стратегічне управління / А.П. Міщенко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 336 с.
29. Монастирський Г.Л. Теорія організації: Навч. посіб. – К.: Знання, 2016. – 319 с.
30. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – 3-те вид., випр. і дон. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2018. – 435 с.
31. Основи менеджменту / За науковою ред. проф. В. Г. Федоренка – К. : Алерта, 2007. – 420 с.
32. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень. Навч. посіб./ за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2017. – 216 с.
33. Практичні завдання до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Менеджмент» для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» усіх форм навчання / укл. Н.Л. Гавкалова, А.В. Чистякова, Т.В. Кайнова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 52 с.
34. Рульєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 312 с.
35. Стратегическое планирование / Под ред. Э.А. Уткина. – М. : Ассоц. авторов и издателей «ТАНДЕМ»; Изд-во ЭКМОС, 2003. – 440 с.
36. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / Под ред. А.П. Градова и Б.И. Кузина. – СПб. : Спец. лит., 2006. – 510 с.
37. Управління людськими ресурсами: філософські засади. Навчальний посібник під ред. д.ф.н., проф. В. Г. Воронкової. – К. : ВД «Професіонал», 2016. – 576 с.
38. Файоль А. Управління – це наука і мистецтво / А. Файоль, Г. Емерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. – М. : Республика, 1992. – 351 с.
39. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Дело, 2001. – 448 с.
40. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Инфра, 2004. – 456с.
41. Хміль Ф.І. Менеджмент / Ф.І. Хміль. – К.: Вища школа, 2005. – 357 с.
42. Хомяков В.І. Менеджмент підприємства. – 2-ге вид., Х76 перероб. і доп. – Київ : Кондор, 2018. – 434 с.
43. Шаповал М.І. Менеджмент якості / М.І. Шаповал. – К. : Т-во «Знання», 2003. – 475 с.
44. Schein E. H. Organizational culture and leadership. – San Fransisco, CA.: Jossey-Bass Inc., 2004. – 438 p. (The Jossey-Bass business & management series).

РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Сервер Верховної Ради України: http://www.rada.gov.ua/
2. Міністерство фінансів України http://www.minfin.gov.ua/
3. Державна податкова служба України http://www.sta.gov.ua/
4. Державна митна служба України http://www.customs.gov.ua/
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку http://www.ssmsc.gov.ua/
6. Рахункова палата України http://www.ac-rada.gov.ua/
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
9. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва: http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/index
10. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua